

รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Learning model on the Threefold Learning in the Tripitaka Studies 1
course of students at Mahamakut Buddhist University: Lanna Campus,
Mueang District, Chiang Mai Province

สัชชัย ทิพย์โอสถ, กันตพงศ์ ศานติศิริ, สมบูรณ์ ดอกแก้ว, จตุพร สิมมะลี
สุรเกียรติ์ บุญมาตุ่น

Sanchai Thiposot, Kantaphong Sntikhiri, Somboon Dokkeaw, Jatuporn Simmali,
Surakiart Boonmatun

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
Mamakut Buddhist University: Lanna Campus
สำนักศาสนศึกษาวัดเจติยหลวง เชียงใหม่

Wat Chedi Luang Religious Studies Office Chiang Mai

Email : Sunchait65@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 21 กุมภาพันธ์ 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 23 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ และปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชา ดังกล่าว โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา จำนวน 399 รูป/คน ซึ่งเลือกจากการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และใช้สถิติได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ที่ 3 ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยด้านตัวผู้สอน รองลงมา ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านผู้เรียน และด้านที่ 5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ทั้งหมดมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก

2) พบว่า รูปแบบการเรียนรู้โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมา ด้านที่ 1 ด้านความรู้ และด้านที่ 5 ด้านปัญญา ทั้งหมดมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก

3) เนื้อหาวิชาเก่าหรือยากเกินไป กิจกรรมการเรียนการสอนขาดกรณีศึกษาและกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษามีส่วนร่วมไม่เพียงพอ ผู้สอนขาดการพัฒนาตนเอง นักศึกษาขาดทักษะการเรียนรู้และการคิด วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนไม่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนและสื่อทัศนูปกรณ์ไม่เพียงพอ ควรปรับปรุงองค์ประกอบทั้งหมดให้มีความทันสมัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้, ไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา, นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Abstract

The objectives of this research report are to study the learning of the Threefold Training (Tri Sikkhā) in the Tipitaka Studies course, explore learning models, and identify problems and recommendations for improving the learning process of the Threefold Training in this course. This study employs a quantitative research approach, with a sample group consisting of 399 students selected through simple random sampling. The research instruments include open-ended questionnaires, and the statistical methods used for analysis include percentage, mean, and standard deviation. The research findings are as follows:

The study found that students' overall learning of the Threefold Training in the Tipitaka Studies I course, across all five aspects, was at a high level. When considering each aspect individually, ranked in descending order of average score, the highest was Aspect 2 and Aspect 3, which pertain to instructional activities and instructor-related factors. These were followed by Aspect 4 (student-related factors) and Aspect 5 (environmental factors), all of which were evaluated at a high level.

The overall learning model, across all five aspects, was also at a high level. When ranked by average score from highest to lowest, the leading aspect was Aspect 3 (moral and ethical development), followed by Aspect 1 (knowledge) and Aspect 5 (wisdom), all of which were rated at a high level.

Identified challenges include outdated or overly difficult course content, a lack of case studies and group activities in instructional methods, insufficient student participation, inadequate self-development among instructors, students' lack of learning

and analytical thinking skills, and an unsuitable learning environment, such as inadequate classrooms and audiovisual equipment. It is recommended that all components be modernized to enhance teaching and learning effectiveness.

Keywords: Learning model, the Threefold Learning in the Tripitaka Studies 1 course, students at Mahamakut Buddhist University: Lanna Campus

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางเทคโนโลยีต่างๆ ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว การอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีกฎระเบียบเพื่อควบคุมสังคม ให้ทุกคนเคารพในสิทธิของบุคคลอื่น มีกระบวนการใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ด้วยกันไม่ให้คุกคามต่อกันและกัน ละเมิดต่อผู้อื่น ในสังคมไทยมีกระบวนการหนึ่งที่เราเรียกว่า Socialization กระบวนการขัดเกลากายทางสังคม มีทั้งกระบวนการทางครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา เพื่อเป็นบ่อหลอมทางสังคม มีคำกล่าวไว้ว่า การขัดเกลากายทางสังคม (Socialization) เป็นศัพท์ทางสังคมวิทยา ในขณะที่วิชามานุษยวิทยาใช้คำว่า การปลูกฝังทางวัฒนธรรม (Enculturation, นิยพวรรณ วรณศิริ, 2540 : 70) มีความหมายว่า กระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยาซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ การขัดเกลากายทางสังคมทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงจากสภาพสัตว์ตามธรรมชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีวัฒนธรรม การขัดเกลากายทางสังคมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลากายทางสังคม ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน สำนักงานหรือองค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่ สถาบันทางศาสนา และสื่อมวลชน

การขัดเกลากายทางสังคมมีความหมาย 2 นัยด้วยกัน (จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2540 : 43) เป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม โดยเหตุมนุษย์ทุกคนไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น การใช้ภาษาพูด การอ่านเขียนหนังสือ มารยาททางสังคมหรือระเบียบประเพณีต่าง ๆ การขัดเกลากายทางสังคมจึงเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ที่ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้วัฒนธรรมดังกล่าว และสามารถปฏิบัติตัวให้เข้ากับสังคมได้ถูกต้อง เช่น การได้รับการแนะนำสั่งสอนเรื่องภาษา ทำให้มนุษย์สามารถพูดภาษาติดต่อกันได้ การเรียนรู้มารยาทในการรับประทานอาหารได้ถูกต้อง เป็นการพัฒนาบุคลิกภาพของสมาชิกในสังคม สังคมแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน มนุษย์ในแต่ละสังคมจึงมีบุคลิกภาพแตกต่างกัน เช่น คนไทยมีบุคลิกภาพยิ้มง่ายอ่อนโยนและเคารพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ กระบวนการขัดเกลากายทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมากกว่าสภาพทางธรรมชาติ เช่น เด็กไทยโดยทั่วไปจะมีลักษณะรูปร่างหน้าตาคล้ายกัน แต่การแสดงออกไม่เหมือนกันทุกคน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีผู้ใหญ่เอาใจใส่ดูแลอบรมสั่งสอนอยู่เสมอ จะมีกิริยามารยาทเรียบร้อยและพูดจาไพเราะกว่าเด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยไม่มีใครเอาใจใส่ดูแล เป็นต้น

ฟองพันธุ มณีรัตน์ (2529 : 151-152) ชี้ให้เห็นว่า ปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้หรือการขัดเกลากายทางสังคมมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมได้ โดยยกตัวอย่าง เด็กผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งเกิด

จากแม่ปัญญาอ่อน หูหนวกและเป็นใบ้ ไม่ทราบว่าใครเป็นพ่อเด็ก เด็กอยู่กับแม่ตามลำพังและถูกตายาย กักตัวไว้ในโรงนา เด็กคนนั้นไม่มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับใคร โดยเฉพาะไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับแม่ได้เลย จนมีผู้มาพบเด็กคนนี้เมื่อเธออายุได้หกขวบครึ่ง แต่ดูคล้ายเด็กอายุหกเดือน ยังพูดไม่ได้ ได้แต่แสดงกิริยาท่าทาง และทำเสียงอู้อี้ มีอาการกิริยาหวาดผวและดูร้ายเหมือนสัตว์ หลังจากนำเด็กคนนี้มาฝึกฝนอบรม พบว่าเธอสามารถพัฒนาตัวเองไปได้รวดเร็วจนมีพัฒนาการทางสังคมสมวัย การที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้เป็นเครื่องพิสูจน์ว่า การที่เด็กขาดความสามารถต่าง ๆ เนื่องจากขาดการติดต่อสัมพันธ์และการขัดเกลาทางสังคม ไม่ได้เกิดจากความบกพร่องของสมองและจิตใจแต่อย่างใด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เป็นมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายเพื่อการขัดเกลาทางสังคม ปลูกฝังระเบียบวินัยขั้นพื้นฐานของสังคม ซึ่งเป็นการสร้างระเบียบวินัยในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตตลอดจนถึงการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติ เช่น รู้จักใช้ห้องน้ำห้องส้วม จนกระทั่งถึงรู้จักใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่สลับซับซ้อน ความมีระเบียบวินัย จำเป็นต้องมีการปลูกฝังให้แน่นแฟ้น จนเป็นนิสัยถาวรในตัวบุคคล ปลูกฝังความมุ่งหวังของชีวิตที่กลุ่มเห็นว่ามีคุณค่า หรือที่พึงปรารถนา เช่น การยึดมั่นในคำสั่งสอนทางศาสนา หรือการพยายามฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในชีวิต เป็นแรงบันดาลใจให้บุคคลเข้าสู่กระบวนการขัดเกลาทางสังคม สอนให้บุคคลรู้จักบทบาททางสังคม (Social role) เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ได้ถูกต้อง การสอนให้รู้จักบทบาททางสังคม รวมตลอดไปจนถึงให้รู้จักทัศนคติต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนบทบาทที่สมาชิกในสังคมพึงมี ตามสถานภาพ ตำแหน่งหรือบทบาทที่แตกต่างกันออกไป เช่น บางคนเป็นทหาร เป็นครูอาจารย์ เป็นตำรวจ บางคนเป็นนักศึกษา เป็นต้น แต่ละสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคมที่ยกตัวอย่าง ต่างก็มีบทบาทเฉพาะที่ต้องอาศัยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม มนุษย์ก็จะเรียนรู้บทบาทต่าง ๆ ของตน และเข้าใจบทบาทของบุคคลอื่นในแต่ละสถานการณ์ด้วย ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์กันของสมาชิกในสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สอนให้มีความชำนาญและทักษะ (Skill) ต่าง ๆ ที่สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ มีการเตรียมตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทักษะต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขสำคัญยิ่งสำหรับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของบุคคลในสังคมประเพณี ทักษะต่าง ๆ ถูกกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยธรรมชาติโดยการถ่ายทอดอยู่แล้ว ในวิถีชีวิตประจำวัน บุคคลมีการเรียนรู้จากประเพณี ดังนั้น ทักษะหรือความชำนาญเฉพาะด้าน อาจไม่มีความจำเป็นมาก ซึ่งต่างจากบุคคลที่อยู่ในสังคมสมัยใหม่ที่ทักษะความชำนาญการเฉพาะด้านมีความจำเป็นมาก และบุคคลที่ต้องการมีความเชี่ยวชาญทางด้านนั้น จะต้องเข้ารับการอบรมสั่งสอนจากสถาบันที่เป็นศูนย์กลางที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ สถาบันการศึกษา เป็นต้น

มหาวิทยาลัยจึงต้องมีกระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกจึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถเข้าใจเนื้อหาและทฤษฎีต่างๆ ในสาขาวิชาที่เลือกแนวทางอาชีพ แต่ความรู้ที่นั้นไม่เพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จได้ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทุก

สาขาวิชาที่ต้องเรียนวิชาศาสนาบังคับนี้ เพื่อให้นักศึกษามีระเบียบวินัย ความสามัคคี พร้อมด้วยคุณธรรม ประจําใจ มีศีลธรรม มีจิตสาธารณะ เคารพต่อกฎระเบียบ และมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้อย่างปกติสุข และอย่างเป็นสุข ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญต่อการสอดแทรกศีลธรรมทาง พระพุทธศาสนา เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี และจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมของนักศึกษา ก่อนที่นักศึกษาจะจบ การศึกษาไปทำงานยังองค์กรต่างๆ ทั้งด้านอาชีพและวิชาชีพ จากองค์กรรวมทั้งหมื่นนี้ต้องรับรองจาก กระบวนการพัฒนานักศึกษาจนเป็นผู้ที่มีความรู้ควบคู่กับความดี ความระเบียบ ความสามัคคี เป็นผู้ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ โดยทางมหาวิทยาลัยมีกรอบในการพัฒนานักศึกษาดังนี้ ความเป็นผู้มีระเบียบดี รู้รักสามัคคี รู้จักบำเพ็ญต่อให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป้าหมายความเป็นผู้มี ความรู้และความประพฤติดีเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ตามปรัชญา และปณิธานของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนานักศึกษาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งค้นหาคำตอบมี 3 ประการใหญ่ ๆ คือ ประการแรก การเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 อยู่ในระดับใด ประการที่สอง มี รูปแบบใดบ้างที่มีประสิทธิผลต่อการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 และประการ สุดท้าย ถ้าจะเสนอแนะแนวทางการสร้างการสร้งรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระ ไตรปิฎกศึกษา 1 ที่สูงขึ้นในอนาคตควรดำเนินการอย่างไร

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1
2. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาใน รายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบและประเภทการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระ ไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Design) เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) โดยเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้เรื่อง ไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างรูปแบบ การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 การเป็นวิจัยครั้งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research & Development) ซึ่งผู้วิจัยมี ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของทุกคณะ ในปีการศึกษา 2561 รวมทั้งหมดประมาณ 1681 รูป/คน ซึ่งแยกเป็นคณะต่าง ๆ คือ 1) คณะศาสนาและปรัชญา 2) คณะสังคมศาสตร์ 3) คณะศึกษาศาสตร์ 4) คณะมนุษยศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Yamane ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างมีประมาณ 399 คน และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคิดเทียบสัดส่วน สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน เป็น 0.05 โดยมีสูตรดังนี้

เมื่อ

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

= 399.76 จำนวน 399 รูป/คน

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างนี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ที่ลงทะเบียนในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 นี้ กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sample) นักศึกษาทุกคนสามารถที่จะถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเท่ากัน โดยการวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามระดับประสิทธิภาพการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ศาสนา สาขาวิชาเอก คณะเนนเฉลี่ย นักศึกษาเข้าชั้นเรียน

ตอนที่ 2 การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale ซึ่งมีระดับ 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	5	หมายถึง	มีประสิทธิภาพในระดับมากที่สุด
ระดับคะแนน	4	หมายถึง	มีประสิทธิภาพในระดับมาก
ระดับคะแนน	3	หมายถึง	มีประสิทธิภาพในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	2	หมายถึง	มีประสิทธิภาพในระดับน้อย
ระดับคะแนน	1	หมายถึง	มีประสิทธิภาพในระดับน้อยที่สุด

โดยแปลผลแบบมาตราส่วนประเมินค่าใน 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามช่วงของค่าเฉลี่ย ยุทธ ไกรวรรณ, สถิติเพื่อการวิจัย, (2546 : 116)

ตอนที่ 3 รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา 5 ด้าน ทักษะทางความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะคุณธรรมจริยธรรม

ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ที่สูงขึ้นในอนาคตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและถูกต้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อผ่านที่ปรึกษาแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะนั้น แล้วนำผลมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of consistency : IOC) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้คือ จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาของแบบสอบถาม และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.70

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือ คือ แบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวางแผนและปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้ มีหนังสือขอความร่วมมือไปยังนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและการรายงานผล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและ การจัดระเบียบข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาคำตอบและข้อสรุปในการตอบปัญหาวิจัย และวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยที่ตั้งไว้ โดยได้ดำเนินการไปตามกรอบงานวิจัย การรายงานผล ใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อรายงานผลการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ที่สูงขึ้นในอนาคต และเขียนรายงานโดยบรรยาย

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัยสถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล

สรุปผลการวิจัย

1. การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ดังตารางที่ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชา พระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

ที่	การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา	3.95	0.553	มาก	4
2	ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.04	0.513	มาก	2
3	ปัจจัยด้านตัวผู้สอน	4.10	0.489	มาก	1
4	ปัจจัยด้านผู้เรียน	3.99	0.526	มาก	3
5	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	3.79	0.601	มาก	5
รวม		3.97	0.537	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ที่ 3 ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยด้านตัวผู้สอน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.489) ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.513) รองลงมา ด้านที่ 4 ปัจจัยด้านผู้เรียน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.526) และด้านที่ 5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, S.D.=0.601) ตามลำดับ

2.รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา ดังตารางที่ปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน

ที่	รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะทางความรู้	3.91	0.618	มาก	2
2	รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญา	3.74	0.647	มาก	4
3	รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะคุณธรรมจริยธรรม	3.94	0.567	มาก	1
4	รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	3.85	0.576	มาก	3
5	รูปแบบการเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.85	0.639	มาก	3

รวม	3.85	0.607	มาก
-----	------	-------	-----

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านทักษะคุณธรรมจริยธรรม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.567$) รองลงมา ด้านที่ 1 ด้านทักษะทางความรู้ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, $S.D.=0.618$) และด้านที่ 5 ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, $S.D.=0.647$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ปัญหา คือ เนื้อหาวิชา ยากเกินไป ไม่ทันสมัย และไม่นำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการเรียนการสอน ขาดกรณีศึกษาและกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษามีส่วนร่วมน้อย ตัวผู้สอน ไม่ทันสมัย ขาดการพัฒนาตนเอง และถ่ายทอดความรู้ยาก ผู้เรียน ขาดทักษะการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ห้องเรียนไม่เหมาะสม โสตทัศนูปกรณ์ไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไข: ปรับปรุงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ทันสมัย และนำไปใช้ได้จริง เพิ่มกิจกรรมกรณีศึกษาและการมีส่วนร่วมของนักศึกษา พัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ทันสมัย และถ่ายทอดเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ และพัฒนาตนเองของผู้เรียน ปรับปรุงห้องเรียนและเพิ่มโสตทัศนูปกรณ์ให้เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปปัจจัยการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้แบ่งออกเป็น 5 ด้านคือ ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ปัจจัยด้านตัวผู้สอน ปัจจัยด้านผู้เรียนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยการเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ มีความครบถ้วน ได้แก่ เนื้อหาวิชา ที่ทันสมัยและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กิจกรรมการเรียนการสอน หลากหลายและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ผู้สอน มีเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและทบทวนบทเรียนได้ดี ผู้เรียน มีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม ของมหาวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เอื้อต่อการเรียนรู้และมีสนามทดสอบภาษาอังกฤษของจริง อย่างไรก็ตาม นักศึกษายังมีจุดอ่อนเรื่องการตัดสินใจที่ไม่ใช้หลักทฤษฎีและวิทยาศาสตร์มากพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ บลูม

และคณะ (Bloom et al, 1956) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด ความเข้าใจ (Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้ การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากเดิม เน้นโครงสร้างใหม่ การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินใจว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1) **ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา** พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** เนื้อหาของรายวิชามีความเป็นวิชาการมากก็จริงแต่ในเนื้อหารายวิชาที่ยึดกับเนื้อหาจากจนเกินไปยังไม่ได้ประยุกต์เต็มที่ ซึ่งสภาพสังคมสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมากเนื้อหาบางประการต้องปรับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงสังคม โดยภาพรวมเนื้อหาของรายวิชามีความทันสมัยน่าสนใจสำหรับหลักสูตรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยเพราะมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวอีกอย่างเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเฉพาะทางด้านศาสนาพุทธ ซึ่งปัจจัยด้านเนื้อหาครอบคลุมความสอดคล้องของเนื้อหาวิชาเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ความยากง่ายของเนื้อหาวิชา มีการเรียงลำดับในเนื้อหาวิชาเนื้อหาวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพเนื้อหาวิชาก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เนื้อหาวิชาทันสมัยและทันเหตุการณ์เนื้อหาวิชาไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาอื่นเนื้อหาวิชานำไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Delors, 1998 กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง โดยอิงหลักการเรียนรู้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อเข้าใจ (Learning to know) ผึกคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผล 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) ส่งเสริมการลงมือทำเพื่อให้เกิดประสบการณ์จริง 3) การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to get together) พัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการช่วยเหลือกัน 4) การเรียนรู้เพื่อเป็นตัวของตัวเอง (Learning to be) ผึกคิดตัดสินใจแก้ปัญหา สร้างความมั่นใจ และพัฒนาตนเองอย่างสมดุล

2) **ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน** พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษา โดยรวมปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** หลักสูตรการเรียนการสอนยังคงเน้นวิชาการตามที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษา ส่งผลให้ครูและนักเรียนเกิดความเครียด เพราะต้องเรียนตามเนื้อหาที่บังคับไว้ โรงเรียนหลายแห่งยังไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และปลูกฝังคุณธรรมมักถูกจัดเป็นเพียงวิชาเสริม ทั้งที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์หลักการไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ควรถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์ทั้งกาย วาจา ใจ และปัญญา กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์ เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ควรถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ครูควรเป็นผู้นำและที่ปรึกษา ไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดเนื้อหาการพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ครูที่เป็นแบบอย่างที่ดี และ

การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง เมื่อเด็กได้รับการอบรมที่เหมาะสม จะสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีภูมิคุ้มกันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2531) การให้รูปแบบการสอน (Modeling) พิจารณาการนำเสนอรูปแบบของแนวคิดหรือเนื้อหาให้ผู้เรียนสนใจในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้รูปภาพ การใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ การเล่าเรื่อง การใช้กรณีศึกษา การใช้คำถาม ฯลฯ การใช้รูปแบบการสอน จะเน้นการนำเสนอที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด หรือการค้นคว้าที่ต่อเนื่อง โดยการนำ หรือเสนอแนะวิธีการจากผู้สอนเป็นตัวอย่าง การฝึกปฏิบัติ (Practicing) ในช่วงนี้ให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติในกลุ่มย่อยกับเพื่อนๆ หรือตามลำพัง ภายใต้การดูแลเอาใจใส่และการแนะนำของอาจารย์ การปฏิบัติกิจกรรมอย่างอิสระ (Conduction Independent Activities) ในช่วงนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระตามแนวคิดของตนเองหรือของกลุ่ม โดยให้ประยุกต์ความรู้และแนวคิดที่ได้เรียนรู้มาใช้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง

3) ปัจจัยด้านตัวผู้สอน พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมปัจจัยด้านตัวผู้สอน อยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** อาจารย์มีความเชี่ยวชาญในการสอนและนำหลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาประยุกต์ใช้ เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน การใช้เทคโนโลยีช่วยสอน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังออกแบบการสอนให้หลากหลาย ทั้งการเรียนแบบรายบุคคล กลุ่ม และออนไลน์ รวมถึงเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเน้นให้นักศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Carl R.Rogers แนวคิด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ของ Carl R. Rogers เน้นให้ผู้เรียนเป็นหัวใจของกระบวนการเรียนรู้ ต่างจากวิธีดั้งเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการท่องจำและฝึกฝน ครูหลายคนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีสอนที่หลากหลาย แต่พยายามหาวิธีที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน

4) ปัจจัยด้านผู้เรียน พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมปัจจัยด้านตัวผู้เรียน อยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา มีความตั้งใจเรียนสูง เนื่องจากส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีและเดินทางมาจากต่างอำเภอ ทำให้ต้องขยันและรับผิดชอบมากขึ้น หลายคนเรียนไปด้วยทำงานไปด้วยเพื่ออนาคตของตนเองและครอบครัว มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถทำงานควบคู่กับการเรียน โดยจัดการศึกษาแบบครึ่งวัน ค่าเทอมไม่สูง และมีระบบการเรียนที่ทันสมัย ช่วยสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถเรียนจบและประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ เบนจามิน บลูมและคณะ (Bloom et al., 1956) ทฤษฎีการเรียนรู้ของเบนจามิน บลูม (Bloom et al., 1956) แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 6 ระดับ ได้แก่ **ความรู้** การจดจำและเรียกคืนข้อมูล **ความเข้าใจ** การจับใจความตีความ และขยายความ **การนำไปใช้** การใช้ความรู้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ **การวิเคราะห์** การแยกแยะองค์ประกอบและมองเห็นความสัมพันธ์ **การสังเคราะห์** การรวมส่วนย่อยเป็นแนวคิดใหม่ที่

สมบูรณ์ การประเมินค่า การตัดสินใจและให้คุณค่าตามหลักเหตุผลและสังคมยอมรับ แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า การเรียนรู้เรื่องไตรสิกขาในรายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา 1 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สภาพแวดล้อมมีผลต่อจิตใจและพฤติกรรมของคน การเลี้ยงดูและวัฒนธรรมในแต่ละประเทศจะสร้างลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน เช่น คนไทยมีลักษณะนิสัยตามแบบไทยๆ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะส่งเสริมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านสมอง ซึ่งเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อสมองเผชิญกับความเครียดและการผ่อนคลายที่สมดุลกัน การสร้างบรรยากาศห้องเรียนที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นช่วยให้สมองเชื่อมโยงระบบประสาทเพิ่มขึ้น และสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การควบคุมความเครียด โภชนาการ การออกกำลังกาย และการผ่อนคลายก็เป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วย ซึ่งสองคล้องกับงานของเกอร์ลาชและอีลี (Gerlach and Ely, 1971 : 282) ได้กล่าวว่า สื่อการสอนเป็นกุญแจสำคัญในการวางแผนและการสอนเชิงระบบ สื่อเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางมาก ไม่ว่าจะเป็นบุคคล วัสดุอุปกรณ์ หรือเหตุการณ์ที่สร้างเงื่อนไขซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทักษะตลอดจนทัศนคติ โดยนัยนี้ครู ตำรา และสิ่งแวดลอมรอบๆ โรงเรียนต่างเป็นสื่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น

องค์ความรู้ใหม่

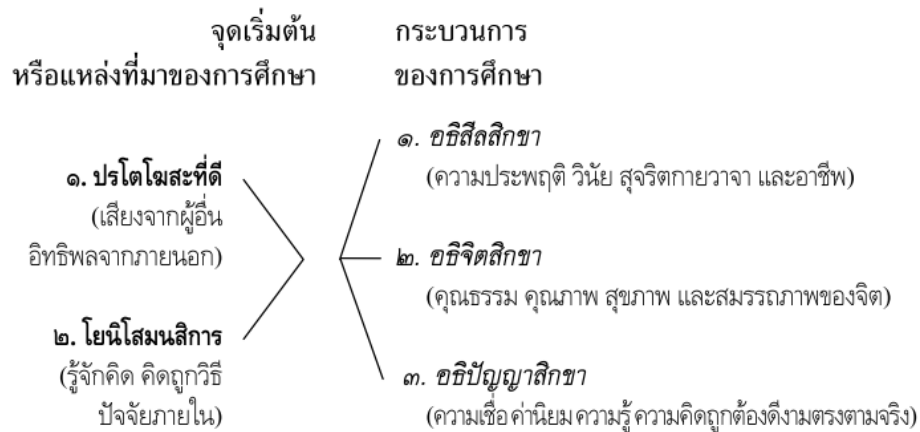
การฝึกฝนศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อให้เกิดความสะอาดบริสุทธิ์ สว่าง และสงบในกายและใจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจอย่างยิ่ง

ศีล: การศึกษาเพื่อควบคุมกายและวาจาให้สะอาดบริสุทธิ์ โดยไม่ทำสิ่งที่เป็นอกุศล เช่น การฆ่าสัตว์ หรือการลักขโมย เมื่อฝึกไปนาน ๆ ศีลจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของเรา และไม่ต้องคอยระมัดระวังในการรักษาศีลอีกต่อไป

สมาธิ: การฝึกเพื่อควบคุมจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่านหรือหนีไปคิดเรื่องที่ไม่ดี เมื่อฝึกสมาธิจนถึงระดับสูงจิตจะหยุดนิ่งและสว่าง ซึ่งจะเกิดเป็น อธิจิต หรือจิตที่สงบอย่างยิ่ง

ปัญญา: การศึกษาที่นำไปสู่การรู้เท่าทันโลกและชีวิต เมื่อจิตสะอาดและสว่างขึ้นจากการฝึกศีลและสมาธิ จะทำให้เราสามารถเห็นความจริงและเข้าใจธรรมชาติของทุกสิ่ง ซึ่งเรียกว่า อธิปัญญา

การฝึกสามสิ่งนี้เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกัน การพัฒนาจากศีลเป็นอธิศีล สมาธิเป็นอธิจิต และปัญญาเป็นอธิปัญญา ทำให้กายและใจสะอาดบริสุทธิ์ สว่าง และสงบ พร้อมทั้งจะก้าวสู่การหลุดพ้นจากทุกข์และสู่เป้าหมายสูงสุดทางพระพุทธศาสนาในที่สุด ตามแผนภาพที่แสดงดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยมาดำเนินการจัดทำเป็นข้อเสนอแนะไว้เป็น 3 ระดับดังนี้

1. ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา ควรรักษาและปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านเนื้อหาวิชา

2. ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมประจำชาติ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

3. ปัจจัยด้านตัวผู้สอน ควรรักษาและพัฒนาคุณภาพการสอนของผู้สอน โดยเน้นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน

4. ปัจจัยด้านผู้เรียน ควรส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม และทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในยุคปัจจุบัน เช่น ทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ควรส่งเสริมและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การให้บริการของเจ้าหน้าที่ ห้องสมุดที่มีบรรยากาศเหมาะสม และสื่อทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัย

3) ข้อเสนอแนะสำหรับศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

2) ควรทำวิจัยเรื่อง การนำหลักมรรคมีองค์แปดประการเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมด้าน อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3) ควรทำวิจัยเรื่อง การนำหลักพละ 5 เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดองค์ความรู้เรื่อง โยนิโสมนสิการ

บรรณานุกรม

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิยพรรณ วรรณศิริ.(2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2529). **มานุษยวิทยากับการศึกษาคติชาวบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุทธ ไกรวรรณ. (2546). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2531). **เอกสารคำสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Bloom,et al. (1956). **The Function of Excutive**. London: Oxford University Press.
- Carl R. Rogers (1946), **Significant Aspects of Client-Centered Therapy**First published in *American Psychologist*, University of Chicago.
- Delors, J. (August, 1998). **Learning: The Treasure Within**. UNESCO Department of Employment, Education and Training, Canberra. (1991). **Teaching English Literacy**. A Project of National Significance on the Preservice Preparation of Teachers for Teaching English Literacy, Vol. 1.
- Gerlach,S. Vernon and Ely,P. Danald.(1971). **Teaching and Media A systematic Approach**. New Jersey: Prentice Hall.